

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

ZŠ SVOBODNÁ ŠKOLA CHOTĚBOŘ

2022/2023

Adresa kanceláře školy:

ZŠ Svobodná škola Chotěboř, Buttulova 193, Chotěboř 58301

1. Úvod

1.1 Minimální preventivní program vychází z **pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** Metodickým doporučením k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21291/2010-28. Do prevence rizikového chování zařazuje konzumaci drog včetně alkoholu, kouření, kriminalitu, virtuální drogy a gambling, záškoláctví, šikanu a kyberšikanu, rasismus a jiné formy násilí. Při jeho tvorbě byla brána na zřetel **Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027** (dále jen „národní strategie“) a Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027.

1.2 Cílem je ve spolupráci se zákonnými zástupci žáků (dále též „rodiče“) formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, ptát se, dělat rozhodnutí, vážit si svého zdraví, umět nakládat se svým volným časem a zvládat základní sociální dovednosti. V následujících školních letech je základním principem preventivní strategie na naší škole osvojování zdravého životního stylu a rozvoj dovedností, které vedou žáky k odmítání všech druhů sebepoškozujícího chování, projevů agresivity a porušování zákona. Pouze dítě zdravé, spokojené a sebevědomé má větší šanci odolat negativním vlivům okolí.

2. Charakteristika školy

2.1 ZŠ SVOBODNÁ ŠKOLA CHOTĚBOŘ funguje od září 2021 jako soukromá škola.

Dne 1. 9. 2016 otevřela škola první třídu s kapacitou 6 žáků pro žáky 1. a 2. ročníku základní školy; primární cílovou skupinou ve smyslu národní strategie jsou tedy k dnešnímu dni a stavu děti mladšího školního věku (6 – 12 let) a jejich zákonní zástupci. Cílem je vybudovat malou školu (max. 90 žáků, tj. 10 žáků v ročníku), která poroste s dětmi. Školu navštěvují žáci z Chotěboře a širokého okolí.

2.2 ZŠ SVOBODNÁ ŠKOLA CHOTĚBOŘ od září škola soukromá. Škola pronajímá pozemky v areálu Horního Mlýna Chotěboř, které se nachází v malebném údolí řeky Doubravy a učebny na Středním odborném učilišti v Chotěboři.

2.3 Učitelé, vychovatelé i asistenti zaměstnaní v ZŠ SVOBODNÁ ŠKOLA CHOTĚBOŘ jsou součástí komunity složené také z žáků, rodičů a dalších příznivců školy. Všichni dohromady tvoří jeden tým, klade se veliký důraz na komunikaci mezi všemi stranami, dobré nastavení vztahů a vzájemnou dobrou informovanost o základním dění ve škole. Zaměstnanci komunikují s žáky s respektujícím přístupem a velkou vnímavostí k jejich individuálním potřebám. Jsou ve své práci tvůrčí, nechávají se inspirovat žáky samotnými a jsou otevření alternativním pedagogickým směrům, které ale nepřebírají automaticky ani dogmaticky.

V prvním školním roce 2016/2017 byly ve SVOBODNÉ ŠKOLE CHOTĚBOŘ zaměstnány dvě učitelky. Nyní se tým rozrostl na 8 pedagogů, 2 vychovatele a 1 asistenta pedagoga. Nyní máme celkem 56 žáků v 1. – 8. ročníku.

2.4 Výhodou školy je menší rodinné prostředí, v němž se všichni žáci i pedagogové **dobře znají, tykají si, mají navázaný přátelský vztah** a znají se mezi sebou i mnozí rodiče. Případné negativní jevy tak mohou být velmi rychle odhaleny.

2.5 ZŠ Svobodná škola Chotěboř vychází svým pedagogickým zaměřením z principů waldorfské pedagogiky. **Waldorfská pedagogika** si klade za cíl vychovávat a vzdělávat děti ve **všestranně a harmonicky rozvinuté osobnosti**. Výuka rovnoměrně sytí pohybové, intelektuální, umělecké i sociální potřeby dětí. Dále pěstuje v dětech **zdravé sebevědomí**. To se utváří díky pozitivnímu hodnocení dětí, které respektuje jejich individuální rozvoj a schopnosti. Zároveň je rozvíjen **smysl pro odpovědnost** za vlastní jednání, ocenění a rozvoj **spolupráce** (nikoli soutěžení) mezi dětmi. Děti vědomě poskytují své individuální schopnosti ve prospěch celku. To je průprava pro budoucí zaměstnání, kde je vždy třeba spolupracovat a ne pouze vynikat nad ostatními. Také podporuje a kultivuje **tvořivost** dětí, probouzí v nich **touhu po poznání** a podněcuje je k **soustavnému rozvíjení** vlastních schopností a dovedností. Takto směřované děti umí smysluplně využít svůj čas a dokážou se ve světě zdravě prosadit.

Nezanedbatelnou část výuky také **uskutečňujeme venku, v přírodě – na pravidelných výpravách či na exkurzích – u odborníků**. Naše pedagogická činnost reflektuje potřeby současného světa a připravuje děti na to, aby se dokázaly v tomto světě pohybovat a najít si v něm své místo. Proto usilujeme o to, aby prožívali realitu a ne jen teorii ve třídě. Konkrétně v 1. třídě máme projekt od vlny k pletení. Žáci navštíví statek, seznámí se s prostředím a s procesem zpracování vlny, který si postupně sami zkouší. Ve 3. třídě je např. epocha řemesel, kdy žáci pravidelně navštěvují odborníky (kováře, truhláře, zahradníka atd.) a zkouší si řemeslo vlastníma rukama. Další epochou je pole. Žáci připraví pole, zasejí zrno a celý rok se starají o to, aby na konci umleli mouku a upekli chléb.

3. Cíle a principy

3.1 Základní škola je postavena na těchto cílech a principech:

- rozvoj kompetencí žáků a sociálních dovedností (navazování zdravých vztahů s ostatními, umění týmové práce, konstruktivní řešení konfliktu, otevřená komunikace),
- pozitivní vnímání sebe sama,
- rozvoj osobnostních kvalit, které podporují zdravý rozvoj osobnosti (sebevědomí, altruismus, empatie, asertivita, vůle, přejímání nosných hodnot),
- rozvoj morálního vědomí a vědomí zodpovědnosti,
- pravidel demokratického řízení, efektivních pravidel vzájemného soužití,
- respekt k lidským právům, skupinovým kulturním odlišnostem, individuálním potřebám a odlišnostem jednotlivců, odbourávání předsudků a stereotypů,
- vštěpování odpovědnosti za věci veřejné a za stav životního prostředí, podpora hodnot demokratické společnosti,
- zapojení žáků do spoluvytváření pravidel vzájemného soužití ve škole,
- vedení žáků k přijetí osobní zodpovědnosti k daným právům a povinnostem,
- vytváření atmosféry vzájemnosti, důvěry, respektu a bezpečí ve škole,
- svobodný přístup k informacím, jejich vyhledávání z různých informačních zdrojů,
- práce s informacemi, schopnost je porovnat a na jejich základě formovat vlastní názor a životní postoj,
- poznávání základních lidských potřeb (fyzických, psychických, sociálních),
- spolupráce celé školy, všech žáků, učitelů – budování důvěry ve vztahu žák – žák a učitel – žák,
- otevřená komunikace mezi školou a zákonnými zástupci – otevřenost a důvěra ve vztahu učitel (škola) – zákonný zástupce,
- spolupráce učitelů v rámci pedagogického týmu,
- propojení školy s dalšími institucemi (odb. pracoviště, organizace působící v oblasti primární prevence).

3.2 Formy rizikového chování žáků, na něž primární prevence cílí:

- interpersonální agresivní chování – agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům (vandalismus, krádeže, sprejerství a další trestné činy a přečiny),
- záškoláctví a neplnění školních povinností,
- závislostní chování – užívání všech návykových látek, netolismus, gambling,
- rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů,
- rizikové chování v dopravě, prevence úrazů,
- spektrum poruch příjmu potravy,
- negativní působení sekt,
- sexuální rizikové chování,
- syndrom týraného dítěte.

4. Strategie a metody

4.1 Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s jeho rodinou a jejím sociálním prostředím. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, se zákonným zástupcem, širší rodinou, ostatními pedagogy atd. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

4.2 Skupinová práce

Žáci velkou část vyučování spolupracují: ve dvojicích, ve skupinách (stejného věku, ale i napříč ročníky). Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí: schopnosti týmové práce, schopnosti řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu), kompetence sociální interakce. Žáci se učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například celkem specifický předmět v naší škole – **KRUH**. Ten je zařazen ve vyučování jednou týdně a zanesen v našem ŠVP. V tento čas se schází celá škola, všechny třídy i všichni pedagogové, na jednom místě a řeší různá témata týkající se chodu školy, vztahů, pravidel, výjimečných událostí ve škole i v rodinách, plánování a domluva blízkých se akcí, plánování částí výuky – např. projektových dnů, atd. Na kruhu může kdokoliv vznést k řešení jakýkoliv osobní problém, sdílet dobré i špatné zkušenosti, vznést připomínky, nebo nápady na vylepšení čehokoliv.

Předmět je pro nás velice důležitý k budování vzájemných vztahů a fungujícího společenství školy. Rozvíjí se zde komunikační schopnosti dětí. Společně hledáme řešení problémů. Děti mladší se učí vzorem od starších. Děti zde zažívají demokratické principy. V rámci tohoto předmětu jsou také zařazovány osobnostně sociální aktivity směřující na určité konkrétní kompetence. Využíváme také „sociální divadlo“ – hledání a hraní řešení různých problémů ve vztazích, ideálně aktuálních ve škole.

Téma a cíl vyučovacího předmětu se nedá ve většině případů předem plánovat, reaguje na témata, která aktuálně vzejdou od všech členů školy. Ten, kdo má ten den na starosti vedení kruhu, má v záloze připravené aktivity, na které může dojít, ale také se může rozhodnout, že zařadí něco jiného, co se hodí k aktuálnímu tématu. Často se však diskutuje celou vyučovací hodinu. Pro žáky, kteří mají obavu vystoupit před kruhem, je k dispozici **schránka bezpečí**.

4.3 Projektové vyučování a celoškolní projekty (projektové dny)

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Věkově smíšená skupina umožňuje intenzivní spolupráci žáků napříč ročníky. Žáci se navzájem poznávají a starší žáci budou schopni spolupracovat s mladšími a naopak.

4.4 Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i dalších možnostech rozvoje. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku, je využívána individuální vztahová norma. Je podporován individuální talent a zájem žáka. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly a zároveň pozitivní vztah k okolnímu světu.

4.5 Komunikace se zákonnými zástupci

Učitelé nabízejí všem zákonným zástupcům možnost **individuální konzultace** a vyzývají zákonné zástupce, aby tuto možnost využívali. Zákonní zástupci mají možnost navštívit i výuku, často se zapojují do výuky i **sociálního a komunitního dění** (ve třídě, ve škole, při mimoškolních aktivitách – účastní se slavností, společných brigád, zapojují se jako pomocníci do výuky či mohou vést „speciální hodiny“ sami) v rámci svých možností, poznávají tak prostředí školy a lépe tak chápou potřeby svých dětí ve škole.

Zákonným zástupcům nabízíme setkání v rámci **rodičovských schůzek** (rodiče – průvodci) a poté mohou využít **individuálních setkání** (zákonní zástupci – žák – učitel). V případě potřeby se schůzky uskutečňují na základě individuálních žádostí okamžitě.

Podněty zákonných zástupců projednává v rámci své působnosti pedagogický tým či správní rada. Zákonní zástupci, žáci a pedagogové se setkávají na volnočasových aktivitách, dílnách pro děti/žáky i dospělé (vánoční a velikonoční setkání), při organizování slavností, dnů otevřených dveří, při účasti na vzdělávacích kurzech a kroužcích, dobrovolnické činnosti. Zákonní zástupci mají umožněnu, po domluvě s pedagogem, návštěvu ve výuce.

4.6 Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o jejich možném problému a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje se zákonnými zástupci a externím školním psychologem, kteří se zapojují do diagnostického a poradenského procesu.

4.7 Konkrétní aktivity podporující primární prevenci:

- předmět kruh,
- aktivity pořádané pro žáky, které podporují dobré vztahy, umožňují seberealizaci a učení se v reálných situacích,
- projektové dny,
- terénní výuka (výuka v přírodě, kulturní programy) a školní výlety a exkurze,
- třídní teambuilding – práce se skupinovou dynamikou,
- třídní řešící komunitní kruh,
- spolupráce s organizacemi zajišťujícími programy a projekty týkající se prevence sociálně patologických jevů a/nebo podpory zdravého (fyzického i psychického) vývoje žáků,
- podpora inkluzivního vzdělávání,
- akce pro žáky, děti, rodiče a zákonné zástupce, které podporují spolupráci rodiny a školy,
- slavnosti v průběhu ročního hospodářsko-kulturního cyklu vycházející z kulturních, lidových a náboženských tradic (Václavská, Martinská, Michaelská slavnost, Adventní spirála, Masopust, Vynášení morany, Letnice, Otvírání studánky, Svatojánská slavnost atp.).

5. Aktuální informace

Aktuální informace o dění ve škole jsou zasílány mailem či v uzavřených rodičovských skupinách na soc. sítích a komunikačních kanálech. Omezené informace jsou zveřejněny pro širokou veřejnost na webových stránkách školy www.svobodnaskolachotebor.cz a na našem facebooku.

6. Organizace a struktura prevence

Výchovný poradce a metodik prevence

Externí školní psycholog

Výchovný poradce koordinuje aktivity školy v oblasti prevence. V případě potřeby se v rámci prevence konfliktů a problémů žáků setkává s žáky v komunitním kruhu. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Setkává se i s žáky, kteří jsou v některých případech ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí a komunikaci s druhými. Komunikuje s pedagogy a sbírá podněty. Učitelé se na výchovného poradce obracejí v případě:

- výskytu agresivního chování ve třídě,
- signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové),
- náhlém i přetrvávajícím neúspěchu v učení,
- obtížné komunikace, konfliktu s rodiči,
- porušování pravidel soužití ve škole žákem,
- krádežích ve třídách,
- konfliktního či jinak problematického klimatu třídy.

Výchovný poradce diagnostikuje situaci.

Navrhuje opatření, setkání zainteresovaných lidí, vede individuální konzultace s žáky, pedagogem, se zákonnými zástupci. Obrací se na sociální odbor, kurátory v případě podezření na problém v rodině či porušování zákona.

Učitelé se věnují v rámci své výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Oslovují a zapojují do řešení problémů výchovného poradce. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na týmových schůzkách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Třídní učitel je v kontaktu se zákonnými zástupci žáků své třídy prostřednictvím pravidelných či jednorázových konzultací a dalších možností komunikace (email, mobil).

Ředitel školy sleduje efektivitu prevence rizikového chování. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Účastní se v případě potřeby zásadních setkání rodiny a školy.

7. Výchovná opatření

Konflikty a problémové situace primárně řešíme individuálně s žáky a následně se zákonnými zástupci.

Ředitel školy může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu jiné právnické či fyzické osoby žákovi po projednání v pedagogické radě **udělit pochvalu** nebo jiné ocenění za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy, záslužný nebo statečný čin nebo za mimořádně úspěšnou práci.

Třídní učitel může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu ostatních vyučujících žákovi po projednání s ředitelem školy **udělit pochvalu** nebo jiné ocenění za výrazný projev školní iniciativy nebo za déletrvající úspěšnou práci.

Při porušení povinností stanovených školním řádem lze podle závažnosti tohoto porušení žákovi uložit:

- napomenutí třídního učitele,
- důtku třídního učitele,
- důtku ředitele školy.

Třídní učitel neprodleně oznámí řediteli školy **uložení důtky třídního učitele**. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit pouze po projednání v pedagogické radě.

Ředitel školy nebo třídní učitel neprodleně oznámí udělení pochvaly a jiného ocenění nebo uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody prokazatelným způsobem žákovi a jeho zákonnému zástupci.

Udělení pochvaly ředitele školy a uložení napomenutí nebo důtky se zaznamená do dokumentace školy. Udělení pochvaly ředitele školy se zaznamená na vysvědčení za pololetí, v němž bylo uděleno. V případě udělení tří důtek ředitele školy bude žákovi vždy o stupeň snížena známka z chování. Snížení známky z chování se zaznamená na vysvědčení za pololetí, v toto snížení bylo provedeno.

8. Program proti šikanování

Základní scénář - chráníme zdroj informací, svědky, oběti:

- odhad závažnosti,
- rozhovor s informátory, oběťmi,
- nalezení svědků,
- individuální rozhovory se svědky,
- ochrana oběti,
- předběžná diagnóza a volba jednoho ze dvou rozhovorů:
 - a) rozhovor s oběťmi a s agresory (usmířené),
 - b) rozhovor s agresory (vnější nátlak),
- realizace vhodné metody:
 - a) netrestající (omluva a usmíření) plus možnost práce s celou třídou,
 - b) metoda vnějšího nátlaku,
 - c) možnost práce s celou třídou,
- třídní hodiny,
- rozhovor s rodiči oběti,
- práce s celou třídou.

8. Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření.

Uvedeme některá, která přicházejí při šikanování v úvahu:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy),
- snížení známky z chování,
- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu,
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu,
- škola umožní agresorovi individuální výchovný plán.

Doporučuje se dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, SVP nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů, případně převedení do jiné třídy.

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina) apod.

Datum:

Schválil:

PŘÍLOHA:

AKTIVITY OSV, KTERÉ PROBÍHAJÍ KAŽDÉ PONDĚLÍ RÁNO – SDÍLEČÍ KRUHY

